

ХУЛОСАИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-048 дар заминаи Донишгоҳи давлатии
Бохтар ба номи Носири Хусрав

Парвандаи аттестатсионии № 3
қарори шурои диссертатсионӣ аз 29.04.2023, протоколи № 3
дар бораи Моҳираи Раҳмон, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон додани
дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ.

Диссертатсия дар мавзӯи “Асосҳои методи таълими элементҳои
комбинаторика дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ” дар шакли дастхат аз
руйи ихтисоси 13.00.02 – назария ва методикаи таълиму тарбия (таҳсилоти миёнаи
умумӣ) (13.00.02.02-назария ва методикаи таълими фанҳои риёзӣ (таҳсилоти
миёнаи умумӣ)) Шурои диссертатсионии 6D.KOA-048 (11.06.2022, протоколи
№1), дар заминаи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав (735140,
шаҳри Бохтар, кӯчаи Айнӣ 67) ба ҳимоя қабул карда шуд.

Унвонҷӯ Моҳираи Раҳмон, соли таваллудаш 1985 соли 2007 Донишгоҳи
давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров бо ихтисоси ихтисоси
муаллими математика-информатика бомуваффақият хатм намудааст. (Диплом
ДОА 0001192 аз 6.06.2007с. № 17620).

Ҳоло ӯ дар вазифаи саромӯзгори кафедраи фанҳои риёзӣ ва табиатшиносии
муосири “Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон” кор
мекунад.

Шаҳодатномаи №327 оид ба супоридани имтиҳонҳои минимуми номзадӣ аз
фанни забони англисӣ 30.06.2012, аз фанни фалсафа 6.06.2012, аз фанни методикаи
таълими математика 9.01.2021 сол дар ДДБ ба номи Носири Хусрав.

Диссертатсия дар кафедраи методикаи таълими математика ва технологияи
информатсионии Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон
Ғафуров тайёр шудааст.

Роҳбари илмӣ: Нугмонов Мансур – доктори илмҳои педагогӣ, профессор

Муқарризони расмӣ:

1. **Шодиён Муҳаммад Султонзода**-доктори илмҳои педагогӣ, профессори
кафедраи “Алгебра ва геометрияи”-и ДДБ ба номи Носири Хусрав.
2. **Шарипов Нусратулло Зайдуллоевич**-номзади илмҳои педагогӣ, и.в.
дотсенти кафедраи “Математикаи олӣ ва фанҳои табиатшиносӣ”-и
Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон.
3. **Такризи ташкилоти такриздиханда:** Донишгоҳи давлатии Данғара ба
диссертатсияи Моҳираи Раҳмон бо имзои раиси семинар, муовини ректор
оид ба илм ва татбиқот, номзади илмҳои ҳуқуқ, доктори илмҳои сиёсӣ Қозиён
Қ.Ш., эксперт номзади илмҳои педагогӣ, и.в. мудири кафедраи методикаи
таълими таҳсилоти томактабӣ Набиев Ҷ.Ғ, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент

Ғафурова Д.Ҷ. муаллими калони кафедраи математикаи олий ва технологияи таҳсилоти Пирова Ҷ.Ф., котиби семинар Рустами А. дар семинари васеи кафедраҳои методикаи таълими таҳсилоти томақтабӣ ва ибтидоӣ ва математикаи олии Донишгоҳи давлатии Данғара пешниҳод гардида ва бо имзои ректори донишгоҳ, доктори илмҳои иқтисодӣ Хайрзода Ш.Қ. кайд мекунад, ки кори диссертатсионии Моҳираи Раҳмон ҷавобгӯӣ ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, муаллифи он шоистаи дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02-назария ва методикаи таълиму тарбия (таҳсилоти миёнаи умумӣ) (13.00.02.02-назария ва методикаи таълими фанҳои риёзӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ) мебошанд.

Унвонҷӯ муаллифи 30 кори чопшуда оид ба мавзӯи диссертатсия, аз ҷумла 6 кори илмии дар нашрияҳои илмии тақризшавандаи ҚОА-и ҚТ чоп гардида мебошад. Дар ин қорҳо ҷиҳатҳои назариявӣ, илмию методӣ ва амалӣ инъикос ёфтаанд.

Мақолаҳои, ки дар маҷаллаҳои расмӣ тақризшавандаи ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҚОА-и Вазорати маориф ва илми Федератсияи Русия ба таъб расидаанд:

[1-М]. Моҳираи Р. Методикаи омӯзиши элементҳои комбинаторика ва нақши он дар ғаёлияти хонандагон [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хисрав (силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Бохтар, 2018.- №1-4. -С.112-115. ISSN 2309-6764.

[2-М]. Моҳираи Р. Усулҳои омӯзиши элементҳои комбинаторика дар дарсҳои математика дар мактабҳои равияҳои математикӣ [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Паёми Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни (фанҳои табиатшиносию математика).— Душанбе, 2019.- № 5 (2).- С. 69 – 71. ISSN 2219-5408

[3-М]. Моҳираи Р. Изучение элементов комбинаторики в средней школе с использованием интересных практических задач [Текст] / Моҳираи Раҳмон // Педагогический журнал Башкортостана. Башкирский государственный педагогический университет им. М.Акмуллы (Уфа), №3 (82). - 2019. - С.95-97. ISSN 1817-3292

[4-М]. Моҳираи Р. Мавқеи масъалаҳои комбината дар раванди инкишофи ғаёлияти хонандагон [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Номаи Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров.- Хучанд, 2020. - №2 (63). - С. 200-204. ISSN 2077-4990

[5-М]. Моҳираи Р. Методикаи таълими унсурҳои комбинаторика барои баланд бардоштани ғаёлнокии хонандагон [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маҷаллаи

институти илмӣ – тадқиқоти илмҳои педагогӣ «Масъалаҳои педагогикаи муосир».- Хучанд, 2021. - №1- С.146-148. ISSN 1519-8264.

[6-М]. Моҳираи Р. О препоавании элементов комбинаторики на уроках математики в школах нового типа [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хисрав (силсилаи илмҳои гуманитарӣ ва иқтисодӣ). – Бохтар, 2022. - №1-3 (101).- С.201-204. ISSN 2663-5534

б) Мақолаҳои, ки дар дигар нашрияҳо ба таърифи расидаанд:

[7-М]. Моҳираи Р. Усулҳои таълими элементҳои комбинаторика дар мактабҳои нави нав [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводҳои конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалии «Саҳми Гадоӣбой Собиров дар омӯзиши таърихи Осиёи Марказӣ». – Душанбе, 2012. - С.203- 214.

[8-М]. Моҳираи Р. Методические особенности изучения элементов комбинаторики на уроках математики [Текст] / Моҳираи Раҳмон // Материалы VI международной научно-практической интернет-конференции. - Переяслав-Хмельницкий, 2012. - С.78-80.

[9-М]. Моҳираи Р. Доир ба масъалаҳои комбинаторӣ [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маҷмуаи мақолаҳои илмӣ-назариявии Конфронси вилояти олимони ва муҳаққиқони ҷавон бахшида ба 15-солагии Ваҳдати миллӣ ва 20-солагии Иҷлосияи XVI Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон. (Раёсати ҷавонон, варзиш ва сайёҳии вилояти Суғд, Шӯрои олимони ва муҳаққиқони ҷавонони вилояти Суғд).- Хучанд, 2012. – С.158-159.

[10-М]. Моҳираи Р. Элементы комбинаторики как составная часть углубленного изучения курса математики [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маҷмуаи мақолаҳои илмӣ-назариявии олимони, муҳаққиқони ҷавон ва коршиносони соҳаи сиёсати давлатии ҷавонон Конфронси байналмиллалӣ бахшида ба рузи ҷавонони Тоҷикистон тахти унвони «Сиёсати давлатии ҷавонон дар кишварҳои ИДМ: ҳолат ва дурнамо». Китобхонаи миллии Тоҷикистон. - Душанбе, «Бухоро», 2013.- С.501-503.

[11-М]. Моҳираи Р. Методика внедрение комбинаторных задач в школьную программу [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Конференсияи илмию методии ҷумҳуриявӣ Воридшавии ҶТ ба низоми кредитии таҳсилот, ҳолат, муаммоҳо ва роҳҳои инкишоф. - Хучанд, 2016. – С.283-285.

[12-М]. Моҳираи Р. Методика профильного обучения комбинаторных задач по математике [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ «Проблемаҳои муосири фаъолгардонии таълими математика ва физика дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ», (ДДОТ, 25 майи 2017). – Душанбе, 2017. - С.58-60.

[13-М]. Моҳираи Р. Методика изучения элементов комбинаторики на уроках математики в школах [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ «Проблемаҳои муосири ғаболгардонии таълими математика ва физика дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ», (ДДОТ, 25 майи 2017). – Душанбе, 2017. - С.63-66

[14-М]. Моҳираи Р. Методика профильного обучения решению комбинаторных задач в школьной программе [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маҷмӯаи конференсияи илмӣ-амалии вилояти таҳти унвони «Иҷлосияи тақдирсоз ва ташаккулёбии давлати миллӣ». (14 ноябри 2017).-- Хучанд, 2017. - С.119-122

[15-М]. Моҳираи Р. Методика изучения элементов комбинаторики на уроках математики с использование интересных жизненных задач в средней школе [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи илмӣ – амалии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Муаммо ва дурнамои ташаккули салоҳияти касбӣ – педагогии омӯзгорони оянда», баҳшида ба «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва хунароҳои мардумӣ», истиқболи 30-солагии Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон ДДХ ба номи ак. Б.Ғафуров (ш.Хучанд, 24 майи соли 2019) - Хучанд, 2019. - С. 154-157.

[16-М]. Моҳираи Р. Асосҳои методи таълими элементҳои комбинаторика дар муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Конференсияи илмӣ – амалии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Муаммоҳои муосири раванди таълими математика ва технологияи иттилоотӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олий ва миёнаи умумӣ», баҳшида ба истиқболи 30-солагии Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 70 – солагии Дадоҷонов Ё. ва Рашидов А. (ш.Хучанд, соли 2019). - Хучанд, 2019. - С.147-150.

[17-М]. Моҳираи Р. Хусусиятҳои хоси омӯзиши элементҳои комбинаторика дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-амалӣ «Проблемаҳои муосири таҳсилоти математикӣ, физикӣ ва информатикӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи олий», (ДДОТ). Душанбе, 2019. - С.154-159.

[18-М]. Моҳираи Р. Усулҳои таълими элементҳои комбинаторика дар раванди баланд бардоштани ғаболнокии хонандагон [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявӣ илмӣ-амалӣ «Омода намудани мутахассисони техникӣ дар шароити саноатикунории кишвар» баҳшида ба «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф». (ДДОТ). – Душанбе, 2020. - С.215-217.

[19-М]. Моҳираи Р. Усулҳои таълими элементҳои комбинаторика дар раванди баланд бардоштани ғаболияти хонандагон [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ-методӣ «Аккредитатсияи

байналмиллалӣ-омили баланд бардоштани сифати таълим», (ДДХБСТ).- Хучанд, 2020. - С.141-145.

[20-М]. Моҳираи Р. Методикаи таълими унсурҳои комбинаторика дар раванди баланди бардоштани фаъолнокии хонандагон [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ «Нақши фанҳои табиӣ-риёзӣ дар рушди саноати тоҷик» бахшида ба эълонгардидани солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», Донишкадаи кӯҳӣ-металургии Тоҷикистон. - Бӯстон, 2020. - С.176-179.

[21-М]. Моҳираи Р. Методика обучения школьников самостоятельному решению задач элементов комбинаторики на уроках математики. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалии таҳти унвони “Рушди илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ: роҳҳои татбиқи натиҷаҳои онҳо дар истеҳсолот” (ДИСДТТ). - Хучанд, 2021. - С.91-95.

[22-М]. Моҳираи Р. Усулҳои ҳалли баъзе масъалаҳои иқтисодӣ. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-методӣ дар мавзӯи “Усулҳои инноватсионии таълим: ҳолати муосир ва дурнамои тақомул” ДДХБСТ, (30 апрели 2021).- Хучанд, 2021.- С.123-125.

[23-М]. Моҳираи Р. Рушду ривоҷи илмҳои дақиқ ва вобастагии он бо дигар илмҳо. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-методӣ дар мавзӯи “Усулҳои инноватсионии таълим: ҳолати муосир ва дурнамои тақомул” ДДХБСТ, (30 апрели 2021).- Хучанд, 2021. - С.123-125.

[24-М]. Моҳираи Р. Математика дар атрофи мо. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи байналмиллалӣ илмӣ-амалии таҳти унвони “Баррасии муаммоҳои муосири физикаю техника ва технологияи нимнокилҳо” ДДХ. - Хучанд, 2021. – С. 585-588.

[25-М]. Моҳира Р. Изучение элементов комбинаторики в средней школе с использованием интересных практических задач. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзӯи «Омӯзиши фанҳои математика ва мушкилоти таълими он» бахшида ба «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълоншудани солҳои 2020-2040. (Душанбе, 6-уми майи соли 2022). Душанбе, 2022. - С.93-96.

[26-М]. Моҳираи Р. Усулҳои нави ҳалли масъалаҳои комбинаторӣ дар раванди баланд бардоштани дониши математикӣ [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи байналмиллалӣ илмӣ-амалии дар мавзӯи «Рушди инноватсионии илм» (Душанбе, 13-уми октябри соли 2022). – Душанбе, 2022. - С.326-329.

[27-М]. Моҳираи Р. Методикаи таълимӣ элементҳои комбинаторика дар раванди таълими математика дар мактабҳо. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи байналмиллалии илмию амалӣ дар мавзӯи «Таҳлили комплексӣ ва татбиқҳои он» бахшида ба «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», 75 солагии Корманди шоистаи Тоҷикистон, узви вобастаи АМИТ, профессор Курбонов ва 70-солагии д.и.ф.м, профессор Сафаров Ҷ.С. эълон шудани солҳои 2020-2040, (Бохтар, 19-ноябри соли 2022). – Бохтар, 2022. - С.320-322.

[28-М]. Моҳираи Р. Ҳалли масъалаҳои иқтисодӣ бо усулҳои математикӣ. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-методӣ таҳти унвони “Истифодаи усулҳои инноватсионӣ дар татбиқи тадқиқоти байнифанӣ дар МТОК” ДДХБСТ бахшида ба эълон гаштани солҳои 2022-2026 “Солҳои рушди саноат” ва Рӯзи илми тоҷик (28 октябри соли 2022). - Хучанд, 2022. – С.98-101.

[29-М]. Моҳираи Р. Салоҳиятнокии хонандагон дар раванди ҳалли масъалаҳои комбинаторӣ. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзӯи «Проблемаҳои татбиқи муносибати босалоҳият ба таълими фанҳои табиӣ-математикӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва касбӣ» бахшида ба «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълон шудани солҳои 2020-2040, (Душанбе, 19-уми ноябри соли 2022). Душанбе, 2022. – С. 161-163.

[30-М]. Моҳираи Р. Ҳалли масъалаҳои шавқоварӣ комбинаторӣ. [Матн] / Моҳираи Раҳмон // Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию амалӣ дар мавзӯи «Проблемаҳои татбиқи муносибати босалоҳият ба таълими фанҳои табиӣ-математикӣ дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва касбӣ» бахшида ба «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълон шудани солҳои 2020-2040, (Душанбе, 19-уми ноябри соли 2022). Душанбе, 2022.- С.182-184.

Ба автореферат тақриз додаанд:

1. **Шаропов Ш.**—доктори илмҳои педагогӣ, профессор, директори Институти илмӣ-тадқиқотии назди МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров.
2. **Раҳимов А.А.**-номзади илмҳои педагогӣ, мудири кафедраи математикаи олии ва физикаи ДПДТТ баноми академик М.С.Осимӣ.
3. **Байзоев С.**-доктори илмҳои физика-математика, профессори кафедраи фанҳои риёзӣ-табиатшиносии муосири ДДХБСТ дар шаҳри Хучанд.

4. **Нуралиев Ё.Г-номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи геометрия ва математикаи олии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон.**

Ҳама тақризҳо воридшуда мусбат буда, эродҳо асосан хусусияти тавсиявӣ доранд.

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Дар ҳаёти рӯзмарраи инсон масоиле пеш меоянд, ки на як роҳи ҳал, балки вариантҳои гуногуни ҳал доранд. Барои он, ки ҳалли беҳтарин интихоб карда шавад, зарур аст, ки ҳамаи онҳоро мавриди таҳқиқ қарор диҳем, ё ақаллан миқдори ҳалҳо ҳисоб карда шаванд.

Масъалаҳои марбут бо комбинатсияи объектҳо масъалаҳои комбинаторӣ номида мешаванд. Комбинаторика яке аз соҳаҳои қадимтарини математика ба шумор меравад, ки олимони онро дар давоми қарнҳо тадқиқ мекунанд.

Солҳои охир комбинаторика вобаста ба зарурати ҳалли масоили математикаи дискретӣ, инкишофи назаррас пайдо кардааст.

Усулҳои комбинаторӣ барои ҳалли масъалаҳои нақлиёт, тартиб додани чадвали ҳаракати нақлиёт, ҳамчунин таҳияи нақшаҳои истеҳсоли ва иҷрои дигар вазифаҳо истифода бурда мешаванд. Масалан, ин усул ба конструктор (тарроҳ) ҳангоми ихтирои модели нави механизмҳо, ба агроном ҳангоми ба нақшагирии миқдори кишти зироатҳои ғалладона дар якчанд ноҳияҳои кишоварзӣ, ба химик ҳангоми омӯзиши сохти молекулаҳои органикӣ ва таркиби атомӣ лозим аст. Яъне, усулҳои комбинаторика дар ҳалли масъалаҳои бағоят муҳими илмӣ-назариявӣ истифода мешаванд. Аз ҷумла, комбинаторика бо масъалаҳои илмии барномасозии ҳатти робитаи зич дорад.

Яке аз масъалаҳои таълими математика дар муассисаҳои таҳсилоти миёна инкишоф додани маҳорати ҳалли масъалаҳои комбинаторӣ дар иртибот бо алоқаи мутақобилаи онҳо бо фаъолияти рӯзмарра мебошад. Интихоби объектҳо ва ҷо ба ҷо кардани онҳо бо ин ё он тарз амалан дар ҳамаи соҳаҳои фаъолияти инсонӣ дучор меояд.

Ҳалли ин гуна масъалаҳо имконият медиҳад, ки дониши хонандагон доир ба масъала ва раванди ҳалли он васеъ гардад ё амалан онҳоро ба ҳалли масъалаҳо тайёр кунем, ҳамчунин ба онҳо дар бораи унсурҳои таҳқиқотӣ маълумот диҳем. Агар омӯзгор дар раванди таълим дар хонандагон малака ҳосил намояд, малакаҳои мазкур ташаббус ва тафаккури мустақилонаи онҳоро инкишоф медиҳанд, ҳамчунин ба азхудкунии чуқур ва мустаҳками донишҳои математикӣ мусоидат мекунанд.

Тайёр намудани мутахассисони баландихтисос ва ҷавобгӯ ба талаботи муосир аз муассисаи таълимӣ тақозо менамояд, ки роҳу усулҳои гуногуни ба баланд бардоштани сатҳу сифати таълим мусоидаткунандаро роҳандозӣ намоянд. Тибқи фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таҳти № 1445 аз 31 январи соли 2020 “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму

маориф” эълон гардидани солҳои 2020-2040 дар назди омӯзгорони фаннӣ вазифа мегузорад, ки ба таълими ин фанҳо диққати аввалиндараҷа зоҳир намуда, сифати таълимиро ҳам дар раванди таълим ва ҳам дар машғулиятҳои беруназсинфӣ баланд бардоранд.

Дарачаи таҳқиқи мавзӯи илмӣ. Моҳияти инкишофи тафаккури комбинаториро дар нақши фарҳангии он, сохторбандии олами воқеӣ ва муалласозии мантиқии индуктивию дедуктивӣ олимони зерини соҳаи математика мавриди баррасӣ қарор додаанд: В.В.Ефимов, Т.В. Барт «Методҳои статистики дар идоракунии сифати маҳсулот» (2002), Е.Е. Белокурова «Методикаи таълими ҳалли масъалаҳои комбинаторӣ» (1994), А.О. Болотов «Дар бораи чорӣ намудани унсурҳои комбинаторика, омор ва назарияи эҳтимолият ба мундариҷаи маълумоти математикии мактаби умумӣ» (2004), Н.Я. Виленкин «Индуксия. Комбинаторика» (1976), Б.В.Гнеденко «Назарияи эҳтимолият ва комбинаторика» (2007), В.Л. Гутенмахер «Муқаддимаи комбинаторика» (1989), Л.М. Кабеҳова «Баъзе масъалаҳои комбинаторика дар курси синфи 9» (1972), Д.В. Клименченко «Масъалаҳои гуногуни комбинаторӣ» (1977), О.О. Медведева «Ҳалли масъалаҳои дорой хусусияти комбинаторӣ чун воситаи инкишофи тафаккури хонандагони синфҳои 5-6» (1990), А. Семенових «Комбинаторика» (2004), А.П. Шихова «Масъалаҳои комбинаторӣ дар синфҳои 1-8. Таълим ва тарбияи хонандагон дар раванди тадриси математика дар мактаб» (1978).

Ворид кардани масъалаҳои комбинаторӣ ба курси математикаи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ба инкишофи дониш, малака, маҳорат ва салоҳияти шахсии хонандагон таъсири мусбат мерасонад.

Аз тарафи дигар, мутобиқ сохтани нақшаҳои таълимӣ, барномаҳо, китобҳои дарсӣ, воситаҳои таълимию аёнӣ ба талаботи иқтисодию иҷтимоӣ, инкишофи илму техника ва хусусиятҳои синнусолии хонандагон пешбинӣ карда мешавад.

Аз ин нуқтаи назар, масъалаҳои таълими элементҳои комбинаторика дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ вазифаи муҳими замони муосир ба ҳисоб меравад, ки салоҳиятнокиро дар таълим баланд мебардорад.

Навгониҳои илми таҳқиқот иборатанд аз:

- асосҳои назариявӣ методологии омӯзиши элементҳои комбинаторика дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ муайян карда шуданд;
- маводи назариявӣ таълимӣ барои хонандагон таҳия ва пешниҳод гардид;
- аҳамияти назариявӣ таҳқиқот;
- дар асоси муносибати босалоҳият сохтори методологии стандарти таълимӣ ва нақшаи таълимӣ оид ба элементҳои комбинаторика пешниҳод карда шуд;

- тибқи стандарт маҷмуи салоҳиятҳои хонандагон доир ба элементҳои комбинаторика муайян карда шуданд;

- тибқи барномаи пешниҳодгашта ба омӯзгорон намунаҳои дарсҳо, ки ба муносибати босалоҳият асос ёфтаанд, пешкаш карда шуданд;

- дар раванди дарсҳо масъалаҳои мубрам ба миён гузошта шудаанд, ки боиси ташаккули дониш, маҳорат ва малакаи хонандагон доир ба ҳалли масъалаҳо бо элементҳои комбинаторика гардид;

- аҳамияти амалии таҳқиқот аз он иборат аст, ки асосҳои назариявӣ, барномаи таълимӣ, коркардҳои методии онро ҳангоми таҳияи ҷанбаҳои методии тафтиши сифати дониши хонандагон истифода бурдан мумкин аст. Маводи таҳқиқоти илмӣ-методиро ҳангоми тайёрии касбии методии омӯзгорони ояндаи математика дар муассисаҳои таҳсилоти олии педагогӣ ва дар курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорон истифода бурдан мумкин аст;

Саҳми шахсии довталаби дарачаи илмӣ: дар коркарди мавқеи мустакилона оид ба асосҳои назариявии таълими масъалаҳо бо унсурҳои комбинаторика, коркарди методологии принципҳои омӯзиши масъалаҳо бо элементҳои комбинаторика, ки дар муаллимшиносии назариявӣ ва илмию амалии ҳалли муаммоҳо дар мактаби таълимоти умумӣ ифода ёфтаанд; татбиқи онҳо дар амалия, дар сохторбандии стандартҳои барномаҳои таълимӣ ва озмоиши педагогӣ, дар коркарди нишондодҳои методӣ оид ба масъала мавриди таҳқиқ зоҳир мегардад.

Тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия. Нуқтаҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқ дар ҷаласаҳои кафедраи методикаи таълими математика ва технологияҳои ҳисоббарорӣ Муассисаи давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” (солҳои 2015-2019), ҷаласаҳои кафедраи методикаи таълими математикаи Донишгоҳи давлатии омӯзгорӣ Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ (солҳои 2016 ва 2018) муҳокима шудаанд. Натиҷаҳои асосии кор ҳамчунин дар маърузаҳо ва конференсияҳои сатҳҳои гуногун-байналмилалӣ ҷумҳуриявӣ ва мақолаҳои илмӣ ба ҷоп расида, ироа гардидаанд.

Интишороти аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳои таҳқиқот дар 30 интишороти муаллиф, аз ҷумла 6 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 24 мақола, ки дар дигар нашрияҳо ва маҷмуаҳои маводи конференсияҳои илмӣ ба ҷоп расидаанд, инъикос ёфтаанд.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Таҳқиқоти диссертатсионӣ аз бахшҳои «Муқаддима», «Тавсифи умумии кор», ду боб, бахши «Хулосаҳо» бо зербахшҳои «Натиҷаҳои асосии илмӣ диссертатсия» ва «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо», бахши «Охирсухан», бахши «Номгӯи адабиёт» бо зербахшҳои «Феҳристи сарчашмаҳои истифодашуда» ва «Феҳристи

интишороти илмии докталаби дарёфти дараҷаи илмӣ», инчунин бахши «Замимаҳо» иборат аст.

Ҳаҷми умумии диссертатсия аз 145 саҳифаи матни компютерӣ иборат буда, 18 расму диаграмма ва 4 ҷадвалро дар бар гирифтааст. Рӯйхати адабиёт фарогири 135 номгӯй мебошад.

Диссертатсияи Моҳираи Раҳмон ҷавобгӯи талаботи муқаррарнамудаи банди 7-уми «Тартиби додани дараҷа ва унвонҳои илмӣ» нисбати диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм мебошад.

Шӯрои диссертатсионӣ дар ҷаласаи худ (29.04.2029, протоколи №3), дар бораи ба Моҳираи Раҳмон додани дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ қарор қабул кард.

Дар овоздиҳии пинҳонии Шӯрои диссертатсионӣ иборат аз 9 нафар, иштирок доштанд 9 нафар, аз ҷумла 8 нафар доктори илм, ки ба ҳайси шуро дохил мешаванду дар ҷаласа иштирок доштанд, чунин овоз доданд: тарафдор – 9 нафар, зид – нест, бюлетенҳои безътибор – нест.

Раиси шӯрои диссертатсионии

6D.KOA-048 доктори илмҳои педагогӣ, профессор

Сатторов А.Э.

Котиби илмии шӯрои диссертатсионии

6D.KOA-048 номзади илмҳои

педагогӣ, дотсент

Ойматова Х.Х.

Имзои профессор, Сатторов А.Э. ва

дотсент, Ойматова Х.Х.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯбаи кадрҳо ва КМ-и

ДДБ ба номи Носири Хусрав

ЧМ

Шукурзод Ҷ.А.

6.05.2023.